

Maa-aineksen mukana kulkeutuvien vieraslajien leviämisen ehkäisy –

Ohjeita kotipuutarhureille ja taloyhtiöille¹

Puutarhan hoito innostaa harrastajia istuttamaan piholleen ympäri maailmaa tuotuja koriste- ja hyötykasveja, joista osa on osoittautunut Suomessa haittaa aiheuttaviksi vieraslajeiksi. Puutarhan kevät- ja kesätöihin kuuluu usein myös multaerän ostaminen ja/tai tilaaminen, siirto tontille ja levittäminen. Kuorman mukana voi kuitenkin kulkeutua haitallisia vieraslajeja kuten espanjansiruetanoita, tai haitallisten vieraskasvien leviämiskykyisiä osia kuten siemeniä tai juurakonkappaleita, joiden torjunta voi aiheuttaa ylimääräisen vaivan lisäksi jopa taloudellista tai terveydellistä haittaa. Tehokkain tapa torjua haitallisia vieraslajeja on ehkäistä niiden leviäminen jo ennalta, sillä yksikin haitallinen vieraslaji, siemen tai juurakon palanen voi muodostaa uuden, tehokkaasti leviävän esiintymän tai kasvuston.

Haitalliset vieraskasvit voivat aiheuttaa merkittäviä taloudellisia kustannuksia joko suoraan aiheuttamalla maataloudelle satotappioita, tai epäsuoraan lajien levinneisyyden kartoitus- ja torjuntakustannusten muodossa. Suuriksi levinneiden kasvustojen torjunta vaatii pitkäjänteistä työtä ja voi viedä vuosia.

Tähän ohjeeseen on koottu tiiviisti toimenpiteitä, jotka maa-ainesta, kuten puutarhamultaa, ostavan asiakkaan tulee tietää ja toteuttaa estääkseen haitallisten vieraslajien leviämistä.

Oletko ostamassa multaa tai muuta maa-ainesta?

Varmista, ettet vahingossa osta multakuorman lisäksi haitallisia vieraslajeja etkä levitä niitä eteenpäin.

- Tiedosta, että estääksesi vieraslajien leviämistä, multa ei saa sisältää haitallisten vieraslajien siemeniä, juurakoita, munia tai muita lajin leviämisen mahdollistavia osia.
- Tiedosta, että esimerkiksi Ruokaviraston rekisterissä olevilla lannoitevalmisteen myyjällä on oltava tuoteseloste myynnistä olevasta mullasta; tuoteseloste on näissä aina pakollinen ja laatuvaatimukset koskevat kaikkia tuotteita. Tuoteselosteessa on ilmoitettava muun muassa käytetyt raaka-aineet. - Rekisteriin ovat ilmoittautuneet lannoitevalmisteiden, kuten

¹ **Vieraslajiasioiden neuvottelukunnan esitys**

Maa-aineksen mukana kulkeutuvien vieraslajien leviämisen ehkäisy - Ohjeita kotipuutarhureille ja taloyhtiöille –esitys on valmisteltu Vieraslajiasioiden neuvottelukunnassa viestintäjaoston asiantuntijatyönä. Esityksen tarkoituksena on kiinnittää huomiota kotipuutarhurin ja taloyhtiöiden mahdollisuuksiin ja keinoihin vieraslajien leviämisen estämisessä ostaessaan multaa tai muuta maa-ainesta. Vieraslajiasioiden neuvottelukunta on kokouksessaan 12.3.2019 ja sähköpostikokouksessaan 24.-30.6.2019 käsitellyt asiaa sekä hyväksynyt ohjeistuksen sähköpostikokouksessaan 8.7.-12.8.2019.

puutarhamullan ja muiden kasvualustatuotteiden myyjät, joiden myymät tuotteet noudattavat lannoitevalmistelain asettamia vaatimuksia muun muassa kasvualustan puhtaudesta. Pieniltä toimijoilta lannoitevalmistelaki ei vaadi rekisteröitymistä.

Lisätietoja: <https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/rehu--ja-lannoiteala/lannoitevalmisteet/valvonta/valvontarekisteri/>

- Sovi myyjän kanssa, miten toimitaan, jos ostettavasta multaerästä lähtee kasvamaan tai leviämään haitallisia lajeja.
- Aloita torjuntatoimet viipymättä, mikäli löydät tilaamastasi tai ostamastasi multakuormasta haitallisia kasvilajeja tai esimerkiksi espanjansiruetanoita. Monet lajit ovat torjuttavissa jopa melko nopeasti, mikäli kasvusto tai munien määrä ei ole suuri.
 - **Lajikohtaiset torjuntaohjeet löydät www.vieraslajit.fi -vieraslajiportaalista ja hakemalla ohjeita esimerkiksi vieraslajien torjuntaa tekevien hankkeiden verkkosivuilta.**
- Muista, että haitallisia lajeja sisältävää pintamaata ei tule siirtää pihasta käytettäväksi muualla.
- Muista, että puutarhajätteet tulee käsitellä omalla tontilla tai viedä kunnan osoittamalle puutarhajätteen vastaanottoaikaan. Puutarhajätteitä ei saa kuljettaa oman tontin ulkopuolelle metsään tai luvattomille tunkioille, jotka ovat yksi merkittävimmästä haitallisten lajien leviämisyhteydestä luontoon.
- Toimita pienet vieraslajijätekuormat (kuljetusvälineinä henkilö- ja pakettiautot, peräkärryt) jäteasemille muovisäkkiin pakattuina ja sitä kautta poltettaviksi. Vieraslajien siemenet eivät aina varmasti tuhoudu kompostointilaitoksen prosessissa, joten polttoon ohjaaminen on turvallisin tapa hävittää vieraslajijäte.

Oletko siirtämässä multaa tai maa-ainesta?

Ota huomioon, että

- vieraslajin siemeniä, kasvinosia tai munia sisältävää maa-ainesta kiinnittyy kaivuutyökaluihin tai -koneiden renkaisiin tai pohjan rakenteisiin,
- vieraslajin siemeniä sisältävää maata kiinnittyy kengän pohjiin tai vaatteisiin,
- vieraslajeja sisältävää maata varisee maahan ajoneuvosta kuljetusten aikana,
- vieraslaji siementää tai munii väliaikaisella tai lopullisella sijoituspaikalla,
- vieraslaji siirtyy helposti maa-aineksen mukana uuteen käyttöpaikkaan.

Varmista, ettei vieraslaji siirry mullan tai muun maa-aineksen mukana uuteen paikkaan.

- Kartoita haitallisten vieraslajien varalta alue, jonka pintamaata on tarkoitus siirtää. Mikäli siirrettävä maa-aines sisältää vieraslajeja, sitä ei saa siirtää käytettäväksi muualle, vaan se on toimitettava luvalliseen vastaanottoaikaan.
- Tarkista vastaanottoaikaajan sijainti alueesi jätehuolto-yhtiöstä, kunnan ympäristöviranomaiselta tai muilta jätehuollosta vastaavilta viranomaisilta.
- Peitä pintamaassa kasvava, siementämässä oleva vieraslajikasvillisuus kuljetuksen ajaksi pressun alle, jotta siemenet eivät leviä kuljetuksen aikana.

Vieraslajit, jotka siirtyvät helposti mullan tai muun maa-aineksen mukana

Vieraslajit, joiden siemeniä tai munia voi levitä mullan tai muun maa-aineksen mukana:

- [jättiputket](#)
- [jättipalsami](#)
- [rikkapalsami](#)
- [lännenpalsami](#)
- [komealupiini](#)
- [kurtturuusu](#)
- [alaskanlupiini](#)
- [kanadanpiisku](#)
- [isopiisku](#)
- [espanjansiruetana](#) (munat ja nuoret yksilöt)

Vieraslajit, jotka leviävät maassa olevien juurakon kappaleiden avulla:

- [japanintatar](#)
- [sahalinintatar](#)
- [tarhatatar](#)
- [kurtturuusu](#)
- [kanadanpiisku](#)
- [isopiisku](#)
- [etelänruttojuuri](#)
- [japaninruttojuuri](#)
- [viitapihlaja-angervo](#)

Mikä on vieraslaji ja milloin se luokitellaan haitalliseksi?

Vieraslajit ovat ihmisen joko tahallisesti tai vahingossa uusiin paikkoihin levittämiä eliöitä, esimerkiksi puutarhakasveja, riistaeläimiä, vesieliöitä tai tuhohyönteisiä. Osa vieraslajeista häviää luonnossa itsestään, mutta osa lisääntyy ja leviää uusilla alueillaan esimerkiksi kilpaillen tai risteytyen alkuperäisen lajiston kanssa tai jopa muuttaen elinympäristöään. Vieraslajeja, jotka aiheuttavat haittaa alkuperäisille lajeille ja elinympäristöille tai ihmisten terveydelle tai taloudelle, kutsutaan haitallisiksi vieraslajeiksi. EU:n tai kansalliseen vieraslajiluetteloon sisältyvien haitallisten vieraslajien maahantuonti, myynti, hallussapito, kasvattaminen, luontoon päästäminen tai siirtäminen on kielletty. Muita kuin EU:n tai kansalliseen vieraslajiluetteloon sisältyviä vieraskasvilajeja saa kasvattaa, jos huolehditaan siitä, että laji pysyy hallinnassa pihan sisäpuolella.

Miksi vieraslajien leviämisen ennaltaehkäisy ja rajoittaminen on tärkeää?

Ilmastonmuutoksen torjunnan ohella suurimpia haasteitamme on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden väheneminen. Elinympäristön häviämisen ja pirstoutumisen ohella haitalliset vieraslajit ovat maailmanlaajuisesti merkittävin luonnon monimuotoisuutta uhkaava tekijä. Myös Suomessa vieraskasvit uhkaavat uhanalaisia lajejamme esimerkiksi lehdossa, hiekkarannoilla,

kedoilla ja harjuilla. Suomessa ja muualla Pohjoismaissa koti- ja ammatti puutarhat ovat vieraslajien merkittävin leviämisympäristö luontoon. Vieraskasveista etenkin komealupiini, jättiputket, kurturuusu ja jättipalsami ovat jo karanneet luontoon joko puutarhajätteen huolimattoman käsittelyn vuoksi tai siemenillä saastuneen pintamaan mukana.

Haitalliset vieraskasvit voivat aiheuttaa merkittäviä taloudellisia kustannuksia joko suoraan aiheuttamalla maataloudelle satotappioita, tai epäsuoraan lajien levinneisyyden kartoitus- ja torjuntakustannusten muodossa. Monia laajoja vieraskasviesiintymiä joudutaan torjumaan myös talkoovoimin. Suuriksi levinneiden kasvustojen torjunta vaatii pitkäjänteistä työtä ja voi viedä vuosia. Tavoitteena onkin vieraslajien leviämisen ennaltaehkäisy jo varhaisessa vaiheessa. Jokainen voi huolehtia oman pihapiirinsä ja lähiympäristön suojelusta huolehtimalla, ettei omilla toimillaan edistä haitallisten lajien leviämistä.

Ohjeistuksen valmistelussa on kuultu seuraavia asiantuntijoita:

Jaakko Kullberg, Sitowise Oy
Seppo Närhi, Viherympäristöliitto ry
Elina Regårdh, WSP Finland Oy
Mikko Suominen, Helsingin kaupunki
Kaisa Halme, Suomen Kiertovoima Kivo ry

Lisätietoa:

[Vieraslajiportaali](#)

[Vieraslajit - Maa- ja metsätalousministeriön internetsivut](#)

[Ruokaviraston ohjeistukset ja viitteet lannoitevalmistelakiin ja -asetukseen.](#)

Tämä ohjeistus on osa vieraslajiasioiden neuvottelukunnan viestintäjooston toimintaa.

Vieraslajiasioiden neuvottelukunta toimii kansallisena asiantuntijaelimenä vieraslajeja koskevissa asioissa. Neuvottelukunta on laajapohjainen ja eri sektorit yhteen kokoava asiantuntijaelin, joka seuraa ja edistää vieraslajeja koskevan lainsäädännön toimeenpanoa, käy keskustelua, välittää tietoa ja viestii kansallisista, EU-tason ja kansainvälistä vieraslajikysymyksistä, tukee vieraslajilinjausten valmistelua EU-tason yhteistyössä sekä koordinoi toimenpiteiden kehittämistä vieraslajien torjumiseksi. EU-tason ja kansallisen vieraslajilainsäädännön tultua voimaan painopiste vieraslajiasioissa on vuodesta 2016 siirtynyt kansallisen vieraslajistrategiasta lainsäädännön toimeenpanoon sekä tiedottamiseen vieraslajeista aiheutuvista riskeistä ja niiden hallinnasta. Laajapohjaisen neuvottelukunnan jäsenet edustavat vieraslajien tutkimukseen, seurantaan ja leviämisen estämiseen liittyviä tahoja, kuten viranomaisia, tutkimuslaitoksia, alueellisia toimijoita ja järjestöjä.

Lisätietoja: <https://mmm.fi/vieraslajiasioiden-neuvottelukunta>